

Afgelopen najaar introduceerde het Paratuberculose Programma Nederland (PPN) een nieuw programma tegen de zoönose para-tbc. Dat programma is, tot ergernis van de para-vrije bedrijven, veel minder strikt dan de 'status'-aanpak. Projectleider Peter Franken, werkzaam als dierenarts bij GD, verklaart de wijziging van een beleid dat was gericht op uitroeien maar nu inzet op het beheersen van para-tbc.

Bij de start van PPN in 2000 stond het uitroeien van paratuberculose voorop. Het daaraan verbonden programma duurt lang, is complex en neemt de nodige kosten met zich mee. Tussen de 400 en 500 bedrijven hebben de hoogste status, status 10, inmiddels behaald en ruim 600 bedrijven zitten in het traject daar naartoe. Bedrijven die de hoogste status hebben behaald, moeten altijd doorgaan met testen en zo gauw een dier positief is, beginnen ze weer van onder af aan. Peter Franken, projectleider para-tbc: 'Gaandeweg ontstond daardoor de discussie binnen de PPN-stuurgroep of uitroeien van de ziekte wel haalbare kaart was.'

Krijgt Nederland para-tbc met de nieuwe methode wel onder controle?

'Het belangrijkste is de bewustwording van de veehouder. De sleutel van para zit niet in het testen, maar juist in de bedrijfsvoering. Het testen is slechts een instrument om de status en de voortgang in de gaten te houden. Ik verwacht dat veehouders, doordat ze de bedrijfsstatus weten, zich meer met para gaan bezighouden. Veehouders die problemen hebben, willen ervan af, bedrijven die vrij testen, willen vrij blijven.'

Komen er in de toekomst nog nieuwe gebruikers van het intensieve programma bij?

'Dat verwacht ik niet. De bedrijven die nu status 10 hebben, kunnen hiervan voordeel hebben in de afzet van vee wanneer bestrijding van para een grotere rol gaat spelen in Nederland. Bij deze bedrijven speelde de emotie om vrij te worden ook een grote rol. Die veehouders richten zich veelal op diergezondheid en melkqualiteit en zijn trots op de status die ze gehaald hebben. Maar eigenlijk kan para-uitroeiing op bedrijfsniveau financieel gezien niet uit. Veehouders doen vaak mee met diergezondheidsprogramma's om minder risico te lopen. De kosten van een grote uitbraak zijn namelijk erg hoog. Het is om dezelfde reden dat ik mijn auto verzeker, terwijl ik al 25 jaar schadevrij rijd.'

Veehouders die jarenlang in het intensieve programma werken, hebben waarschijnlijk grote moeite met de invoering van het nieuwe systeem.

'Ja, dat klopt. Ik krijg de meeste opmerkingen over het feit dat status A niet garandeert wat status 10 garandeert. En daar hebben ze gelijk in. Het langdurige traject dat aan status 10 voorafgaat, garandeert beter dat een bedrijf werkelijk vrij is. Het programma is

zeker niet verkeerd, we krijgen alleen niet iedereen mee. De helft van de bedrijven uit het intensieve programma blijft daarmee bezig. Het andere deel stapt over op het nieuwe beheersprogramma. Die veehouders willen weten wat hun status is, maar zien niet de toegevoegde waarde van status 10 voor hun bedrijf.'

Status A garandeert niet wat status 10 garandeert

Waarom zouden er aan het nieuwe systeem meer veehouders actief gaan deelnemen?

'Dit systeem steekt in op laagdrempeligheid. Het is veel eenvoudiger. De lage frequentie van testen is zo ingericht dat hoge uitscheiders tijdig gevonden worden, zonder dat je te vuur en te zwaard moet optreden. De monsters kunnen straks via de MPR lopen, dat bespaart extra moeite. En door gebruik te maken van bestaande kanalen zijn de kosten lager.' 'Met alleen de melkgevende dieren onderzoeken we gemiddeld tachtig procent van de veestapel. Sommige dierenartsen vinden dat onvoldoende, want stel dat je er een mist. Nou, dat is dus niet zo erg. Want, zoals gezegd, de sleutel ligt bij de bedrijfsvoering en niet bij het testen. Bovendien werken we nu gericht op onderdrukking van para-tbc, niet meer op uitroeiing. Als de grootste uitscheiders maar tijdig boven tafel komen.'

Lagere kosten worden als voordeel van het nieuwe systeem genoemd. Wat is het verschil met het intensieve programma?

'Bedrijven met status A hebben voor drie tot vier euro per koe per jaar de status weer in beeld. Voor een gemiddeld bedrijf met status 10 komt hier jaarlijks zo'n anderhalve euro per koe per jaar bij. Dat zijn voornamelijk administratieve kosten. Deze werden overigens tot de invoering van het nieuwe programma door het collectief fors gesubsidieerd. Vreemd genoeg zijn er nauwelijks veehouders die deze kosten ter sprake brengen. Ze hebben het er vooral over dat status A niet zo goed is als status 10, en daar hebben ze gelijk in. Status A, B of C zegt veel minder bij de verkoop van een dier. Deze gradatie brengt alleen je bedrijfssituatie in beeld.'

Hoeveel bedrijven hebben zich aangemeld voor het beheersprogramma?

'We hebben nu circa duizend deelnemers. Ik had niet verwacht dat het zo storm zou lopen. Ook het gradatieprogramma is door het individuele testen toch relatief duur. Wanneer de veehouders het belang van de para-status voor de afzet niet zien, blijven we waarschijnlijk tussen de 1500 en de 2000 deelnemers hangen. Op basis van de gegevens die we hebben, schat ik dat zeventig tot tachtig procent van de Nederlandse bedrijven direct status A krijgt.'

Hoe is de Nederlandse situatie ten opzichte van andere landen? Zweden kiest bijvoorbeeld voor een extremere aanpak.

'Duitsland, Denemarken, Frankrijk, België en Engeland hebben allemaal ongeveer dezelfde besmettingsgraad als Nederland. En overal staat het systeem van uitroeien op z'n zachtst gezegd ter discussie. Ik heb wel het idee dat andere landen ons voorbeeld van beheersen overgaan nemen. De Zweden zijn vrij, maar die nemen draconische maatregelen. Zij kiezen ervoor een bedrijf totaal te ruimen na de vondst van een klinische koe met para-tbc, waarna het complete bedrijf twee jaar lang eigenlijk niet gebruikt mag worden. Als ik zoiets aan een zaal Nederlandse boeren moest vertellen, zou ik op z'n minst met een gepantserde auto moeten komen.'

Christel van Raay

Betekenis van status A

Het nieuwe paratuberculoseprogramma werkt met status A, B of C. Deze gradaties geven het verschil aan tussen bedrijven waar geen afweerstoffen in melk of bloed zijn aangetoond en bedrijven waar wel afweerstoffen tegen para-tbc zijn gevonden. Bij status A is geen para-tbc aangetoond, bij status B zijn besmette dieren gevonden en afgevoerd. Bedrijven die besmette dieren niet afvoeren, krijgen status C. De gradatie A, B of C geeft enkel de status van het bedrijf weer. De paratuberculosevrije garantie die status 10 geeft bij verkoop, geldt niet voor status A.

Peter Franken: 'Het uitroeien van para-tbc is te kostbaar en heeft geen draagvlak'

Beheersing van paratuberculose